

OVERZICHT INSECTENPLAGEN IN BOSSEN 1955 ¹⁾

Infestations by Forest Insects in the Netherlands in 1955. With a summary).

[453 (492)]

door

J. LUITJES en H. F. H. BLANKWAARDT

(Comité ter Bestudering en Bestrijding van Insectenplagen in Bossen)

De in dit overzicht verwerkte gegevens over de insectenplagen in onze bossen en andere houtopstanden in het jaar 1955, zijn grotendeels afkomstig van de waarnemers van het Comité ter Bestudering en Bestrijding van Insectenplagen in Bossen en van de schrijvers. Aan allen die ons inlichtingen verschaften brengen wij hierbij onze oprechte dank.

De namen der insecten komen overeen met die der „Nederlandse Bosinsecten” (1), voor zover zij daarin worden genoemd. De aldaar niet genoemde soorten worden hier alleen met de wetenschappelijke naam aangeduid, tenzij een algemeen gebruikelijke Nederlandse naam reeds bestaat. De plantennamen komen overeen met „De namen van onze voorname houtgewassen” (2).

In tegenstelling tot yorige jaren is dit jaar in de tekst afgezien van een per insect gegeven nauwkeurige vermelding van de graad van beschadiging en de plaats van melding. Eventueel gewenste nauwkeuriger inlichtingen geven de beide tabellen of kunnen op het Itbon worden verkregen.

Kevers (Coleoptera).

Van de familie der snuitkevers was dit jaar bepaald schadelijk de elzensnuitkever *Cryptorrhynchus lapathi* L.; het waren vooral wilgen- en populierensoorten die ernstig werden beschadigd.

De grote dennensnuitkever *Hyllobius abietis* L. trad, in tegenstelling tot 1954 (3), bijna nergens uitgesproken schadelijk op.

Ernstiger was het gesteld met de bastkevers, waarvan vooral vermelding verdienen de dennenscheerder *Myelophilus piniperda* L. en *Hylastes ater* Payk. Deze laatste vernietigde bij Nunspeet grotendeels een douglas-herkomsten-proefveld van het Instituut voor Bosbouwkundig Onderzoek te Wageningen terwijl de eerste ernstige schade veroorzaakte in een bos, gelegen in de buurt van houtopslagplaatsen.

Van de groep der haantjes moet in de eerste plaats het elzenhaantje *Agelastica alni* L. genoemd worden, waarvan overal uit Nederland meldingen binnenkwamen; verder het wilgen haantje (*Phyllodecta vitellinae* L.) die in de provincie Utrecht op vele plaatsen de grienden ernstig aantastte.

De grote populierenboktor *Saperda carcharias* L., die in Brabant plaatselijk zware schade aan populieren toebreacht, was de enige schadelijke vertegenwoordiger van de familie der boktorren.

¹⁾ Verschijnt als Mededeling 23 van het I.T.B.O.N.

Vlinders (*Lepidoptera*).

De rode wilgenhoutrups *Cossus cossus* L., samen met de horzelvlinder *Trochilium apiformis* Cl., waren dit jaar de belangrijkste houtboorders. De laatstgenoemde veroorzaakte weer ernstige schade in de populierenkwekerij te Keppel, terwijl *Cossus*-schade aan verschillende loofhoutsoorten, vooral in het westen en zuiden van het land, werd waargenomen.

Als verdere min of meer ernstige loofhoutbeschadigers traden op: de bastaardsatijnvlinder *Euproctis chrysorrhoea* L., de ringelrups *Malacosoma neustria* L., de wapendrager *Phalera bucephala* L., de groene eikenbladroller *Tortrix viridana* L. met begeleidende soorten en de kleine wintervlinder *Operophtera brumata* L. De eerstgenoemde beschadigde in het westen van het land duindoorn, in het zuidoosten vooral eik maar ook populier. De aantasting was echter uitgesproken minder dan vorig jaar.

In het Haagse Bos was de aantasting door de ringelrups zwaar; de iepen-bepantingen langs de straten van Amsterdam daarentegen werden niet meer dan licht beschadigd.

Duidelijk talrijker dan in andere jaren was in 1955 de wapendrager (*Phalera bucephala* L.), die voornamelijk wilg, maar ook eik (Veluwe) min of meer ernstig bevat.

De eiken werden, evenals vorig jaar, zwaar aangetast door de groene eikenbladroller *Tortrix viridana* L. Vooral uit het oosten van het land, maar ook uit het noorden en hier en daar uit het westen en zuiden kwamen berichten van zware aantastingen.

In het noorden en oosten van het land werden de eiken eveneens matig tot ernstig bevreten door de rups van de kleine wintervlinder *Operophtera brumata* L.

Ten slotte moeten nog als beschadigers van naaldhout genoemd worden het lariksmotje *Coleophora laricella* Hb. en de dennenlotrups *Retinia buoliana* Schiff. De eerste was weliswaar niet zo talrijk als in 1954, doch er kwamen van overal berichten van lariksmotschade, variërend van zwaar tot licht. De meldingen over lotrupschade hadden betrekking op groveden en Corsicaanse den.

Bladwespen (*Hymenoptera*).

De aantastingen door de dennenbladwesp *Diprion pini* L. waren minder belangrijk dan in het vorige jaar; nergens werd schade van enige betekenis gemeld.

De fijnsparbladwesp *Lygaeonematus abietinum* Htg. daarentegen veroorzaakte vooral in de oostelijke helft van het land op verscheidene plaatsen ernstige beschadigingen.

De vretterij van *Monotenus juniperi* L. aan de jeneverbessen in het Nationale Park „De Hoge Veluwe” was minder dan in 1954.

Hemiptera (*Rhynchota*) en mijten (*Acaridae*).

De aantasting van douglas door de douglaswolluis *Gilletteella cooleyi* Gill. was dit jaar, evenals in 1954, matig.

Ernstig daarentegen waren de aantastingen van linde en meelbes door de spintmijt *Eotetranychus telarius* L.

Eotetranychus populi Koch op populier en wilg was weinig talrijk.

Literatuur.

1. Nederlandse Bosinsecten. — Ned. Boschb. Tijdschrift 22 (1), 1950 (12—26).
2. Nederlandsche Boschbouw Vereeniging. — De namen van onze voornaamste houtgewassen. 1948.
3. Luitjes, J. en H. F. H. Blankwaardt. — Overzicht Insectenplagen 1954. — Mededeling Comité ter Bestudering en Bestrijding van Insectenplagen in Bossen. Nr 20 (1955).
Eveneens in Ned. Boschb. Tijdschrift 27 (5), 1955 (105—112).

Samenvatting.

De waargenomen insectenbeschadigingen aan bossen en andere houtopstanden zijn samengevat in de tabellen I en II.

De beide meest algemeen voorkomende plagen van 1954, het lariksmotje en de bastaardsatijnvlinder, waren ook dit jaar nog wel aanwezig, doch waren niet meer van ernstige aard. Dit laatste was ook het geval met de plaag van de groene eikenbladroller. De eikenaardvlo liet echter geheel verstek gaan.

Opvallend was dit jaar het algemene voorkomen van de rups van de wapendrager *Phalera bucephala* L. op verschillende loofhoutsoorten; het dier veroorzaakte echter nergens veel schade.

Er kwam een melding van plaatselijk zware aantasting van de Amerikaanse eik te Loon op Zand (N.br.) door de groene eikenbladroller; dit is de eerste maal, dat deze boomsoort door dit dier is aangetast.

Summary.

The available data on infestations by Forest Insects in 1955 are summarised in tables I and II.

The Larch Case Bearer (*Coleophora laricella* Hb.) and the Browntail Moth (*Euproctis chrysoorrhoea* L.) which were numerous in 1954, had considerably declined in numbers. The same applies to the Green Oak-Roller Moth (*Tortrix viridana* L.). *Haltica erucæ* Ol., responsible for much damage to oak foliage in the central part of the Netherlands in 1954, was totally absent this year.

Phalera bucephala L. was very common on various broad leaved species in 1955, but did not cause much damage of economical importance.

A locally restricted, but severe infestation of Red Oak (*Quercus borealis* var. *maxima*) by *Tortrix viridana* was reported from Loon op Zand (province of Noord Brabant). This is the first time that infestation of Red Oak by this insect has been recorded in this country.

Tabel I. De in 1955 schadelijk opgetreden insecten, gerangschikt naar het beschadigde gewas.

Table I. The insect pests that were in evidence in 1955, grouped according to their host plants.

Plantensoort/plant species	Aangetast door/attached by
<i>Pinus sylvestris</i> L.	<i>Myelophilus piniperda</i> L. <i>Diprion pini</i> L. <i>Pissodes notatus</i> L. <i>Ocneria monacha</i> L. <i>Retinia buoliana</i> Schiff. <i>Hyllobius abietis</i> L.

Plantensoort/ <i>plant species</i>	Aangetast door/ <i>attached by</i>
Pinus Mugo Turra	Diprion pini L.
Pinus nigra Arn. var. austriaca Asch et Gräbn.	Myelophilus piniperda L. Diprion pini L.
Pinus nigra Arn. var. corsicana hort.	Myelophilus piniperda L. Diprion pini L. Retinia buoliana Schiff.
Picea Abies Karst.	Lygaeonematus abietinum Htg.
Pseudotsuga taxifolia Britt.	Gilletteella cooleyi Gill. Hylastes ater Payk.
Larix sp.	Lygaeonematus wesmaeli Tischb. Coleophora laricella Hb.
Verschillende loofhoutsoorten (niet nader aangeduid) <i>Various broad-leaved trees (not specified)</i>	Phalera bucephala L.
Quercus robur L.	Polyphylla fullo L. Euproctis chrysothoe L. Cossus cossus L. Phalera bucephala L. Tortrix viridana L. Operophtera brumata L.
Quercus borealis Michx. var. maxima Ashe	Tortrix viridana L.
Fagus sylvatica L.	Cryptococcus fagi Bärensp. Phyllaphis fagi L.
Alnus sp.	Agelastica alni L. Cossus cossus L.
Alnus incana Moench.	Agelastica alni L.
Alnus cordata Desf.	Cossus cossus L.
Betula sp.	Phyllopertha horticola L. Cossus cossus L.
Salix sp.	Cossus cossus L. Phalera bucephala L. Smerinthus sp. Phyllodecta sp.
Salix alba L.	Cryptorrhynchus lapathi L. Rhabdophaga terminalis H. Lw. Eotetranychus populi Koch
Salix viminalis L.	Cryptorrhynchus lapathi L.
Salix cinerea L.	Phalera bucephala L.
Salix americana	Cryptorrhynchus lapathi L.
Salix amygdalina L.	Cryptorrhynchus lapathi L. Amaronematus histrio Lep.
Salix fragilis L.	Phyllodecta vitellinae L. Rhabdophaga terminalis H. Lw.

Aangetast door/attached by	Plantensoort/plant species
Populus sp.	Cryptorrhynchus lapathi L. Melasoma sp. Saperda carcharias L. Cossus cossus L. Euproctis chrysorrhoea L. Leucoma salicis L. Pemphigus sp. Trochilium apiformis Cl.
Populus robusta Schn.	Epinotia aceriana Dup.
Populus marilandica Bosc.	Cryptorrhynchus lapathi L.
Populus berolinensis Dipp.	Eotetranychus populi Koch
Ulmus sp.	Ekkoptogaster sp.
Ulmus campestris Mill.	Malacosoma neustria L.
Tilia sp.	Eotetranychus telarius L. Eriocampoides limacina
Tilia glabra Vent.	Eotetranychus populi Koch
Tilia vulgaris Hayne	Eotetranychus telarius L.
Tilia cordata Mill.	Eotetranychus telarius L.
Acer sp.	Cossus cossus L.
Acer saccharum Marsh.	Cossus cossus L.
Euonymus europaea L.	Malacosoma neustria L. Hyponomeutha evonymella Scop.
Hippophae rhamnoides L.	Euproctis chrysorrhoea L. Cacoecia rosana L.
Crataegus sp.	Malacosoma neustria L. Tortrix sp. Hyponomeutha malinella Zll.
Prunus serotina Ehrh.	Malacosoma neustria L.
Fraxinus sp.	Hylesinus fraxini Panz. Cossus cossus L.
Sorbus aria Crantz.	Eotetranychus telarius L.
Corylus colurna L.	Cossus cossus L.

Tabel II. De graad van aantasting in de verschillende Provincies.

Table II. The degree of infestation in the different provinces of the Netherlands.

A = Ernstige aantasting (eventueel kaalvreterij)

Heavy infestation (defoliation in the case of leaf eating insects).

a = idem, plaatselijk
idem, local.B = Matige aantasting
Moderate infestationb = idem, plaatselijk
idem local.C = Lichte aantasting
Light infestationc = idem, plaatselijk
idem local.

Insectensoort/ <i>Insect species</i>	Provincies/ <i>Provinces</i>											
	Friesland	Groningen	Drente	Overijssel	Gelderland	Utrecht	N. Holland	Z. Holland	Zeeland	N. Brabant	Limburg	N.O. Polder
<i>Polyphylla fullo</i> L.					abc		c	c				
<i>Hylobius abietis</i> L.					a							
<i>Hylastes ater</i> Payk.												
<i>Pissodes notatus</i> L.											c	c
<i>Phyllopertha horticola</i> L.											c	c
<i>Cryptorrhynchus lapathi</i> L.					a	abc						
<i>Myelophilus piniperda</i> L.				abc	c	c	c				c	
<i>Hylesinus fraxini</i> Panz.							b					
<i>Agelastica alni</i> L.		b	b		c	ab	a		a	b		c
<i>Phyllodecta</i> sp.		c		b					a			
<i>Phyllodecta vitellinae</i> L.						ab						
<i>Saperda carcharias</i> L.										a		c
<i>Ekkoptogaster</i> sp.								c	b			
<i>Melasoma</i> sp.					b							
<i>Cossus cossus</i> L.						ab	bc		ab	ac	c	
<i>Trochilium apiformis</i> Cl.					b							
<i>Epinotia aceriana</i> Dup.		b			b							
<i>Euproctis chrysorrhoea</i> L.					b		b	c	a		c	
<i>Ocneria monacha</i> L.					c							
<i>Malacosoma neustria</i> L.							c	a	b			
<i>Tortrix viridana</i> L.	c	a	ac	b	ab		abc			a		
<i>Tortrix</i> sp.										a		
<i>Operiphtera brumata</i> L.			a	b	a							
<i>Retinia buoliana</i> Schiff.							c			abc	bc	
<i>Coleophora laricella</i> Hb.			bc	abc	c	bc	bc	a		bc	bc	
<i>Hyponomeutha evonymella</i> Scop.							ab					
<i>Hyponomeutha malinella</i> Zll.									b			
<i>Leucoma salicis</i> L.												bc
<i>Phalera bucephala</i> L.					c	ac	b					
<i>Smerinthus</i> sp.							b					
<i>Cacoecia rosana</i> L.							c					
<i>Diprion pini</i> L.				c			b		c	c	c	
<i>Lygaeonematus abietinum</i> Htg.			a	ab	a					a	c	
<i>Lygaeonematus wesmaeli</i> Tischb.										c		
<i>Amauronematus histrio</i> Lep.						a						
<i>Eriocampoides limacina</i>									a			
<i>Rhabdophaga terminalis</i> H. Lw.						ab						
<i>Rhabdophaga rosaria</i> H. Lw.									a			
<i>Cryptococcus fagi</i> Bärensp.												c
<i>Elatobium abietinum</i> Wlk.			bc	bc	c	c	c					
<i>Gilletteella cooleyi</i> Gill.				b	bc	b	bc		b			
<i>Pemphigus</i> sp.										b		
<i>Phyllaphis fagi</i> L.						a						
<i>Eotetranychus telarius</i> L.					a	ab	a	ab	b	a		
<i>Eotetranychus populi</i> Koch.								c				